

Zabawy i ćwiczenia rozwijające percepcje słuchową

Percepcja słuchowa jest to zdolność do odbioru dźwięków, ich rozpoznawania i różnicowania, jak również interpretowania przez odniesienie do poprzednich doświadczeń. Prawidłowa identyfikacja i różnicowanie bodźców dźwiękowych jest podstawą słyszenia mowy oraz mechanizmu czytania, pisania ze słuchu, z pamięci itp. Odbiór mowy polega na zidentyfikowaniu zasłyszanych dźwięków, a następnie na powiązaniu ich ze wskazaną treścią. Istotnymi funkcjami dla rozwoju percepcji słuchowej są:

- Słuch fizjologiczny umożliwia odbiór i różnicowanie sygnałów słuchowych. Zależnie od natężenia są one odbierane jako szmery lub szумы. Warunkuje wykształcenie się słuchu fonematycznego.
- Słuch fonematyczny, czyli umiejętność rozróżniania dźwięków mowy (fonemów). Na podstawie dobrze rozwiniętego słuchu fonematycznego rozwijają się operacje świadomej analizy i syntezy słuchowej, który stanowią bardzo ważny element w nauce pisania i czytania.
- Pamięć słuchowa czyli umiejętność kojarzenia wzorców z odpowiednimi desygnatami i pojęciami
- Umiejętność kojarzenia wzorców słuchowych wyrazów z odpowiednimi pojęciami (wybór odpowiedniego pojęcia).

Często trudności, jakie napotykają dzieci w czytaniu i pisaniu są uwarunkowanymi zaburzeniami percepcji słuchowej. Różnicowanie dźwięków, ich interpretowanie oraz syntetyzowanie dokonuje się na poziomie ośrodkowego układu nerwowego, głównie w korze mózgowej. Uczniowie zaburzeniami słuchu fonematycznego, poszczególne dźwięki słyszą bardzo dobrze bez względu na odległość, natomiast z potoku dźwięków mowy nie są w stanie wychwycić ich wszystkich po kolei i prawidłowo zróżnicować. Jednym z przejawów zaburzeń analizy słuchowej w dzieciństwie jest opóźnienie rozwoju mowy lub zaburzenia mowy, a u uczniów klas początkowych, specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu ze słuchu.

Charakterystyczne objawy zaburzeń percepcji słuchowej

Wiek dziecka	Symptomy zaburzeń percepcji słuchowej	
Wiek przedszkolny	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ubogie słownictwo ➤ słabe przyswajanie słów, wierszy, piosenek ➤ duża męczliwość przy słuchaniu ➤ trudności w zapamiętywaniu i rozumieniu ➤ nieumiejętność wyodrębnienia głosek i sylab ze słów, słów ze zdań, ➤ niezrozumienie poleceń słownych, czytanych tekstów, opowiadań ➤ nieprawidłowe wybrzmiewanie dźwięków mowy 	
Umiejętności szkolne, w których odzwierciedla się występowanie zaburzeń	<p>Pisanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ specyficzne trudności w pisaniu ze słuchu. Zniekształcenia pisowni, czasami „zlepki liter” ➤ trudności w pisaniu wyrazów ze zmiękczeniami, dwuznakami, głoskami zatracającymi dźwięczność (zamiana głosek dźwięcznych na bezdźwięczne w-f, b – p, g-k) ➤ trudności w analizie zdań na wyrazy, wyrazów na sylaby i głoski, łącznie przyimków z rzeczownikami (np. w klasie) ➤ opuszczanie końcówek i części wyrazów, „gubienie liter”, zwłaszcza 	<p>Czytanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ trudności w analizie i syntezie głoskowej i sylabowej (długo utrzymująca się technika głoskowania lub sylabizowania bez wiązania wyrazów w całość) ➤ błędy w czytaniu – zamiany liter, wypuszczanie ich, zmiana brzmienia ➤ trudności w zrozumieniu przeczytanej treści

	<p>samogłosek</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ pismo tzw. fonematyczne: dziecko pisze tak, jak słyszy (np. zamiast krzesło, pisze kszesło) <p>Liczne przekreślenia oraz poprawki w zeszytach świadczą o tym, że dziecko podczas pisania szczególnie ze słuchu pomaga sobie pamięcią wzrokową.</p>	
Trudności występujące w innych przedmiotach szkolnych	<ul style="list-style-type: none"> ➤ trudności w nauce języków obcych, w uczeniu się pamięciowym (dni tygodnia, wiersze, miesiące, tabliczka mnożenia (szybciej się uczą mając tekst przed oczami) ➤ trudności z przyswajaniem materiału z gramatyki oraz w rozumieniu dłuższych wypowiedzi słownych 	

Ćwiczenia usprawniające percepcję słuchową

1. Rozpoznawanie dźwięków i szmerów- zadaniem dziecka jest rozpoznawanie zasłyszanych dźwięków:
  - zgniatanie różnych gatunków papieru
  - przesypywanie różnych materiałów sypkich (groch, ryż, piasek itp.)
  - rozpoznawanie dźwięków różnych instrumentów
  - rozpoznawanie głosów zwierząt
  - zabawa w rozpoznawanie dźwięków: „co upadło?”, „co przyjechało?”, „czym uderzono?” itp.
  - zabawa w nasłuchiwanie: „co się dzieje wokół nas?”
2. Odtwarzanie struktur dźwiękowych na podstawie układów przestrzennych:
  - Przed dzieckiem rozkładamy kilkanaście klocków grupujących je kolejno w różne układy przestrzenne, (układamy blisko siebie po dwa, po trzy, po cztery klocki oddzielając poszczególne ugrupowania klocków większymi przerwami). Zadanie dziecka polega na dźwiękowym odtworzeniu tych układów przestrzennych poprzez ich wystukiwanie pałeczką o blat stołu. Liczba klocków powinna odpowiadać liczbą stuknięć.

3. Wyodrębnianie sylab w słowach

- Zabawa w poszukiwanie przedmiotów, których nazwy zaczynają się od – „sza” (szalik, szafas, szatnia)
- Wygłaszanie słów rozpoczynających się na daną sylabę, np.
„ma”
ma – ma
ma – larz
ma – luje
ma – rynarz
- Wygłaszanie słów kończących się na daną głoskę: np. „ki”
„ki”
wor – ki
lal – ki
zabaw – ki
ław – ki

4. Podział wyrazów na sylaby

- Osoba dorosła rozkłada zestaw obrazków przedstawiających nazwy wyrazów (lala, auto, pole, piłka itp.). Dziecko nazywa obrazki, a następnie dzieli je na sylaby, liczy je, a potem wystukuje je palcem lub ołówkiem

5. Podział wyrazów na sylaby ze słuchu

- Prowadzący podaje wyraz dwu lub trzysylabowy, a dziecko ma dokonać podziału wyrazu na sylaby, np. tata, autobus, koło.

6. Rysowanie przedmiotów

- Osoba dorosła podaje pierwszą sylabę, a dziecko ma narysować przedmiot rozpoczynający się na taką sylabę.

7. Wyszukiwanie przedmiotów (obrazków) na podstawie dźwiękowych właściwości ich nazwy

- Osoba dorosła poleca dziecku wybrać z przedmiotów ułożonych na stoliku te, które rozpoczynają się na głoskę, np. „o”

8. Ćwiczenia na syntezę głoskową

- Osoba dorosła mówi dowolny wyraz głoskując, np.: o – k – o; l – a – s. Dziecko ma przeprowadzić głośno syntezę wyrazu.

9. Wykreślanki, uzupełnianki, przestawianie literowe i sylabowe

10. Krzyżówki, rebusy i teksty z lukami

11. Rozwiązywanie zagadek
12. Wierszyki do zgadywania

Bibliografia:

1. H. Spionek, *Zaburzenia rozwoju psychoruchowego dziecka,*
2. E. M. Skorek, *Terapia pedagogiczna. Zagadnienie praktyczne i propozycje zajęć,*
3. *Praca korekcyjno – kompensacyjna z dziećmi z trudnościami w pisaniu i czytaniu. Materiały pomocnicze dla nauczycieli i studentów nauczania początkowego i wychowania przedszkolnego,*

Opracowała: E. Krawiecka